

RELAȚIILE ROMÂNNO-AMERICANE ÎN PERIOADA COMUNISTĂ

MĂRCĂU FLAVIUS-CRISTIAN¹
CIOREI MIHAELA ANDREEA²

ABSTRACT

THE FIRST WORLD WAR SURPRISED THE ROMANIAN-AMERICAN RELATIONS IN A PROCESS OF AFFIRMATION FILLED WITH MANY NEW ITEMS.

CONTRIBUTED TO THIS FRAMEWORK SEVERAL FACTORS, AMONG WHICH, FIRST, IS "ACTIVATION" AMERICANIZED ROMANS IN TERMS OF BILATERAL RELATIONS.

THE SECOND DYNAMIC FACTOR FOR CHANGING FROM THE PRESENT, AT FIRST, THOSE TWO STATES AMONG NEUTRAL STATES.

SITUATION, ALTHOUGH BASED ON DIFFERENT REASONS, ALLOWED NEW CONVERGENCE BETWEEN THE INTERESTS OF THE ROMANIAN-AMERICAN AND, AFTER THIS, POSSIBILITY OF ESTABLISHING CLOSER TIES IN A GOOD PERIOD THAT FOLLOWED THE SECOND WORLD WAR. DIPLOMATIC RELATIONS, ECONOMIC, POLITICAL AND CULTURAL PAST HAVE ALSO CREATED PREMISES FOR A NEW STAGE OF ROMANIAN-AMERICAN RELATIONS.

KEYWORD: ROMANIA, USA, COMMUNISM, BILATERAL RELATIONS, AFTER II WORLD WAR

Abilitatea politică constă din a putea să prevezi ce are să se întâmple mâine, săptămâna viitoare, luna și anul viitor, iar apoi să poți explica de ce nimic din toate acestea nu s-au întâmplat.

Winston Churchill

Situația internă a României și a Americii la începutul Războiului Rece

Între anii 1946-1947, România a avut o perioadă foarte tensionată din istorie, deoarece se afla într-o etapă de tranziție. Nu era doar o bătălie pe scena politică ci și o luptă pe viață și pe moarte din privința comuniștilor, deoarece se începea impunerea de

¹ Masterand în cadrul Universității Constantin Brâncuși din Târgu-Jiu, la Facultatea de Administrație Publică și Studii Politice Comparate, specializarea Sisteme Administrative și Relații Internaționale.

² Masterand în cadrul Universității Constantin Brâncuși din Târgu-Jiu, la Facultatea de Administrație Publică și Studii Politice Comparate, specializarea Administrație Publică Europeană

facto și de iure a regimului comunist de către URSS, cu acordul tacit al SUA și Marea Britanie.

Relațiile internaționale, politice și diplomatice vor implica întotdeauna normele și principiile dreptului internațional și interesele naționale ale fiecărui stat. Cu toate că după al Doilea Război Mondial caracteristica esențială a relațiilor internaționale o reprezintă confruntarea dintre cele două superputeri, pe perioada cursei înarmărilor sa exprimat ca o alternativă și o geopolitică a păcii³.

Obiectivele esențiale ale României în secolul XX sau XXI erau centrate pe valori fundamentale ale independenței și suveranității naționale; pe lângă aceste obiective mai existau și dobândirea și păstrarea Clauzei Națiunii celei mai favorizate în menținerea relațiilor bilaterale, iar după 1989 implicarea SUA în jocul geopolitic și geostrategic din Europa în special în partea centrală și de Sud-Est.

Din anul 1945, la președinția Americii era Harry Truman, iar la 12 martie 1947 acesta trimite o adresă către congresul SUA prin care preciza gravitatea situației pe plan internațional. George F. Kennan a fost fondatorul politicii de containment (stăvilire), iar președintele Harry Truman a inițiat-o. Iar în decursul aceluiași an Truman lansează planul Marshall pentru o reconstrucție a economiilor occidentale. Acest ajutor a fost acordat pentru prima dată Greciei și Turciei. Scopul SUA era de a construi alianțe capabile să reziste tuturor manevrelor URSS⁴

Paul Claval consideră că esența acestei geopolitici o reprezintă căutarea soluțiilor pentru eliminarea cauzelor ce au condus la izbucnirea conflagrației mondiale, cauze de natură economică. Printre aceste cauze amintim:

- creșterea generală a politicii protecționiste a țărilor industrializate, care reduce aproape total șansele țărilor nedezvoltate de a-și dezvolta propria industrie; acest fenomen se datorează absenței unor debușuri pentru exporturi, indispensabile perioadei de întărire a pieței interne.
- Existența unor diferențe de rang, a unor condiții inegale între națiunile dezvoltate, diferențe date de posesiunile teritoriale deținute de unele și absența acestor posesiuni pentru națiunile mai nou constituite, de impactul diferit produs de ruptură

³ Adrian Gorun, Geopolitica, Geostrategie, Globalizare, (Targu-Jiu: Academica Brancusi, 2010), 111

⁴ Adrian Gorun, Geopolitica, Geostrategie, Globalizare, (Targu-Jiu: Academica Brancusi, 2010), 84

economică a lumii datorată abandonării etalonului aur asupra statelor cuprinse în imperiile coloniale și cele din afara lor, etc.⁵.

Din ultimul an al administrației Truman și până la sfârșitul primului mandat al lui Eisenhower, Washingtonul a chibzuit mult la revizuirea politicii de securitate și export, adoptate în contextul Războiului din Coreea și al audierii Comitetului pentru Activități Ne americane al Senatului, audieri prezidate de Joseph McCarthy. În această perioadă, Europa și-a redus dependență față de SUA datorită înființării Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului și a Uniunii Europene Occidentale (...) ca urmare a evenimentelor interne din România, Washingtonul și-a schimbat atitudinea față de București. În 1952, America vroia să rupă relațiile cu România, pentru că în 1956 să fie dispusă să înceapă tratativele cu Bucureștiul pentru soluționarea unor revendicări importante⁶.

Evenimentele petrecută la București reflectau și ele etapele procesului ce a adus la adoptarea Noii Viziuni de către americani. Relațiile Româno-Americane au evoluat de la hărțuielile din 1951 până la speranțele de dezvoltare a comerțului din 1953. În prima jumătate a anului 1952, Bucureștiul și Washingtonul au întreținut „relații acceptabile” având două puncte de divergență. Primul era publicarea în luna februarie a unei cărți albe a Ministerului Afacerilor Externe, intitulată „Politica Agresivă și Mașinațiile Imperialismului American împotriva Republicii Populare Române”. Prin aceasta Washingtonul era acuzat că luase mărturiile unor „lichele jalnice” și ale unor „unelte josnice” ale fascismului ca fiind reprezentative pentru poporul român⁷.

Al doilea eveniment care a acutizat tensiunile din cadrul legației a survenit în luna mai, când guvernul român a anunțat că SUA se fac vinovate de a fi folosit arme biologice și chimice în războiul din Coreea, mai ales în cazul prizonierilor de război din insulele Koje și Fusan. În articolul comentat în „Agerpres”, faptele atribuite americanilor erau asociate cu ale lui Hitler și se sugera că pentru autoritățile americane, vinovate de aceste crime, un proces în genul celui de la Nürnberg ar fi fost bine nimerit⁸.

Probleme apărute în viața privată datorită disensiunilor ideologice capitalism-socialism

⁵ Adrian Gorun, Geopolitica, Geostrategie, Globalizare, (Targu-Jiu: Academica Brancusi, 2010), 112

⁶ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, Relatii romano-americane 1940-1990, (Iasi: Institutul European, 2002), 145

⁷ Adrian Gorun, Geopolitica, Geostrategie, Globalizare, (Targu-Jiu: Academica Brancusi, 2010), 154

⁸ Against the Atrocities of Americans Imperialist Agerpres, 31 mai 1952, 2

O altă problemă care a apărut pe plan internațional, afectat și mai mult relația România - SUA, a fost în momentul în care Rica Georgescu, reprezentant al Standard Oil Compani, împreună cu soția sa au făcut o călătorie în SUA după al Doilea Război Mondial. Cei doi au încercat să se întoarcă în România la cei doi fii de acasă, însă guvernul a refuzat să-i primească în țară. Ani de-a rândul, familia Georgescu a încercat să-și recupereze copii care triau cu bunica lor⁹.

Georgescu a primit o ofertă de la legația română de la Washington, prin care i se spunea că dacă acceptă să spioneze pentru guvernul român, își va primi copii. Bineînțeles că acesta a refuzat și a cerut ajutorul președintelui Eisenhower. Georgescu a primit ajutor din partea acestuia și a multor organizații, iar după un an de tratative, acesta și-a primit cei doi băieți înapoi în vârste de 20 de ani și respectiv 15 ani. Pe data de 1 mai, familia Georgescu a făcut o vizită la Casa Albă pentru a-i mulțumii personal președintelui, în compania unui grup de reporteri și fotografi¹⁰. De asemenea au mai apărut în presa o mulțime de articole despre ceea ce se întâmpla la acea dată în România cu privire la drepturile omului, despre persecutarea evreilor și despre cei care fugiseră din țară.

Se poate spune că un merit pentru faptul că începuse să se mai îmbunătățească relațiile româno-americe i se datorau lui Gheorghiu Dej. Acesta consideră că dacă reușea să îmbunătățească relațiile cu America, această relație îl putea ajuta să-și asigure un grad mai mare de independență față de sovietici. Urmând în continuare desprinderea de Moscova, Gheorghiu Dej a aderat la recentul acord Chino - Indian cu privire la comerț și călătorie care includea un apel la neagresiune, sub forma celor „cinci principii ale coexistenței pașnice”. Acestea erau respectarea reciprocă a suveranității și integrității teritoriale, nerecurgerea la agresiune, neamestecul în treburile interne ale altor state, egalitate și avantaj reciproc și coexistență pașnică. Dej consideră aceste principii ca fiind ideale pentru obiectivele sale, motiv pentru care a și anunțat că ele vor sta de acum la baza relațiilor între România și țările comuniste și noncomuniste¹¹.

În noiembrie 1956, tratativele economice Româno-Americane de la București fuseseră curmate brusc de revoltă din Ungaria. Eforturile Washingtonului de a se folosi de intervenția Sovietică de la Budapesta ca de un instrument de propagandă nu au îmbunătățit

⁹ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americe 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002), 174-175

¹⁰ Articol de presa, 1 mai 1954

¹¹ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americe 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002), 176-177

situația. În februarie, reprezentantul SUA la Națiunile Unite i-a criticat pe sovietici pentru implicarea în afacerile interne ale Ungariei. Delegația română i-a reproșat Americii atacul împotriva Moscovei. Acest proces era, însă mai mult unul de formă decât de fond.

În noiembrie 1957, sovieticii au proclamat Declarația de la Moscova care includea: „relațiile țărilor socialiste se bazează pe principiul deplinei egalități respectului integrității teritoriale, independenței și suveranității și neamestecului în treburile interne ale altui stat (...) statele socialiste pledează, deasemenea pentru extinderea, în general, a relațiilor economice și culturale cu toate țările (...) pe baza egalității a avantajului reciproc și a neamestecului în treburile interne”¹².

Datorită acestei declarații, Gheorghiu Dej a fost foarte satisfăcut și a declarat membrilor de partid faptul că sprijină declarația de la Moscova.

Pentru prima dată de la apariția sa, NATO a privit cu interes și o anumită simpatie spre România în anul 1958 când, în urma unor acțiuni politico diplomatice inteligente, profitând de contextul favorabil generat de încheierea Tratatului de Stat cu Austria de către cele patru mari puteri învingătoare în cel De-al Doilea Război Mondial, țara noastră a realizat incredibila performanță de a determina Moscova să-și retragă trupele de pe teritoriul României¹³.

Dorința României de a face comerț cu occidentul a atras atenția Statelor Unite. În ziarele americane apăreau deja articole de senzație despre înflorirea economică de la București. „New York Times” arată că producția industrială a României se triplase față de cea din 1950. Peste câteva săptămâni, un alt articol arată că 1961 era „al doilea an consecutiv” în care România avea „cea mai dinamică economie din estul Europei”¹⁴.

În decursul aceluiași an, Hrușciiov a vizitat pe 17 iunie România. Gheorghiu Dej i-a arata liderului sovietic câteva fabrici noi. Acestuia nu i-a plăcut ce a văzut și a avertizat România că merge pe o cale greșită. Dej a susținut ideea industrializării, argumentând că marxismul propunea dezvoltarea industriei grele. Chiar dacă liderul sovietic a încercat prin mai multe mijloace să slăbească programul de industrializare al României, Dej a cerut ajutor Americii. Bucureștiul a lăsat o porțiță pentru îmbunătățirea dialogului și relațiilor cu

¹² Declarația Consfatuirii reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din țările socialiste, care a avut loc la Moscova, 14-16 noiembrie 1957. Manifestul Paci.

¹³ Florian Garz, *Expansiune spre est a NATO. Batalia pentru Europa*, (București: Corut Pavel, 1997, 204-205

¹⁴ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americane 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002), 215

Washingtonul; turneul „rapsodii Române”, ansamblul românesc a susținut 56 de spectacole în orașe din SUA, timp de 11 săptămâni, acesta având un succes enorm.

Până în anul 1963, America nu semnase cu România decât două acorduri, unul cu privire la eliberarea de vize și celălalt un acord de schimb cultural, pe doi ani. Datorită nenumăratelor încercări ale lui Crawford și după aceea a lui Kennedy de a realiza acorduri între SUA și România în principal în domeniul economic, în anul 1963, la 4 august secretarul Agriculturii din SUA a vizitat România. Această vizită s-a datorat faptului că se investigase situația economică a României, stat sub protecție sovietică; situația statului era privită din punct de vedere economic foarte bine de către Statele Unite, în prim plan fiind producția industrială, care crescuse cu 15% între 1960 și 1962. Secretarul Agriculturii, Orville Freeman a fost primit de către Gheorghiu Dej într-un mod deosebit, iar prin această întâlnire cei doi au reușit să discute despre anumite metode de îmbunătățire a relațiilor economice între România și SUA.

Întrevederea dintre Dej și Freeman decursese bine, iar în urma ei se aștepta de către români ca misiunea diplomatică a Statelor Unite în România să se ridice la rang de ambasadă. După moartea lui Kennedy, eforturile Americii de a-și îmbunătăți relațiile cu România și cu Europa de Est au continuat. Pe 18 decembrie, ECRB¹⁵ a supus două lucrări spre atenția Casei Albe, una intitulată „linii directoare pentru politică comercială adoptată în relațiile cu Europa de Est” și cea de-a doua un „Program de acțiune pentru România”, singurul dosar dedicat analizei separate a unei țări. Prima lucrare trasa principii generale și un scenariu pentru dezvoltarea comerțului ca mijloc de contracarare a influenței sovietice în Europa de Est. A doua consta într-un set de propuneri specifice de negociere cu România a unor probleme comerciale sau înrudite cu comerțul. Johnson a aprobat recomandările în februarie 1964, hotărându-se să se folosească de România ca de o experiență în negocierile aflate sub influența sovietică¹⁶.

Un alt moment istoric - după cum spune Florian Garz în cartea “Expansiunea spre est a N.A.T.O.” - în evoluția societății românești postbelice care a stârnit un viu interes la Cartierul general al N.A.T.O. și în toate capitalele lumii occidentale, dar mai ales la Washington, a fost “declarația politică din 26 aprilie 1964” de la București, supranumită în mass-media din Occident “Declarația de Independență a României”. În același spirit deschis al politicii sale externe, Gheorghe Gheorghiu-Dej a hotărât să încerce să acționeze

¹⁵ The Energy Community Regulatory Board

¹⁶ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americe 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002), 229

ca mediator, pentru a soluționa conflictul chino-sovietic. România prefera mai curând să devină o “a treia forță” în micarea comunistă internațional decât să se situeze de o parte sau alta¹⁷.

Importanța declarativă constă în natura ei publică. În esență, era o însumare a eforturilor lui Gheorghiu-Dej de a asigura României mai multă independent față de Moscova. Declarația menționa, printre altele, conflictul chino-sovietic și “Tratatul de la Moscova” era un apel la coexistența pașnică, denuclearizare în Balcani și dezarmare mondială¹⁸.

Este de menționat faptul că după acest moment supranumit “Declarația de Independență”, toate statele membre ale N.A.T.O. “au ridicat nivelul relațiilor diplomatice cu România, pe bază de reciprocitate”¹⁹.

Bucureștiul s-a menținut pe aceeași poziție cu privire la antisovietizarea radicală a României (...) România și-a păstrat această atitudine sfidătoare față de Moscova chiar după eliminarea lui Hrușciiov din octombrie 1964. Dej era, fără îndoială încântat de schimbarea conducerii sovietice căci lupta lui cu liderul sovietic ajunsese dincolo de o confruntare ideologică și politică, o antipatie personală²⁰.

Pe 19 martie, cancerul pulmonar a pus capăt vieții lui Gheorghiu Dej, dar nu și programului „de destalinizare” a României. De fapt, participanții la funerarii au susținut succesul României pe drumul independent pe care și-l alesese, căci printre delegați se aflau Anastas Ivanovici Mikovian, din Uniunea Sovietică și Zhou Enlai, din China Comunistă. Noul șef de partid, Nicolae Ceaușescu, nu a insistat prea mult pe ideea că România avea să-și continue propriul drum către socialism (...) acesta a propus la Plenara Comitetului Central că Partidul Muncitoresc Român să-și schimbe numele în Partidul Comunist Român. Schimbarea numele nu numai că indica structura „revoluționară” a partidului, dar ridica PCR la același rang cu partidul din Uniunea Sovietică²¹.

În anul 1967, România face senzație în Europa și în lume detașându-se de „Blocul Comunist” și de linia dură a Tratatului de la Varșovia, prin stabilirea la 31 ianuarie a relațiilor diplomatice cu Republica Federală a Germaniei cu toată opoziția acerbă a

¹⁷ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americe 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002), 231

¹⁸ Agerpres, 26 aprilie 1964, 4

¹⁹ Florian Garz, *Expansiune spre est a NATO. Batalia pentru Europa*, (Bucuresti: Corut Pavel, 1997), 205

²⁰ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americe 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002), 250

²¹ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americe 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002), 251

Moscovei. În aceeași perioadă, lansând chemarea cu privire la „desființarea concomitentă a blocurilor militare” din Europa și retragerea tuturor trupelor străine în interiorul granițelor naționale. România a reușit să pună pe jăratec atât Moscova cât și Washingtonul, stârnind în schimb admirația și sprijinul Parisului²².

În lună martie a anul 1967, are loc un eveniment foarte important în evoluția ulterioară a relațiilor bilaterale, noul lider român, Nicolae Ceaușescu, primindu-l excelent la București pe fostul vicepreședinte al SUA, Richard Nixon, aflat în acel moment pe punctul de a ieși definitiv din viața politică. Atitudinea regimului de la București a contrastat puternic cu cea a sovieticilor, care l-au tratat pe Nixon ca pe un simplu cetățean particular sau cu atitudinea polonezilor care pur și simplu i-au refuzat lui Nixon viză de intrare și l-au declarat persona non grata²³.

România și invazia Cehoslovaciei

Un punct culminant în evoluția relațiilor dintre România și NATO a fost intervenția militară a armatelor Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia, din 20 – 21 august 1968, la care România nu a participat. În zilele premergătoare acțiunii militare, liderul român vizitase Cehoslovacia și pe 16 august, Ceaușescu a semnat un „Tratat de prietenie și cooperare și ajutor reciproc cu Cehoslovacia”. Uimirea făcând ca 5 zile mai târziu, capitala Cehoslovaciei, Praga, să fie invadată cu trupele Uniunii Sovietice din Ungaria, Bulgaria, Polonia și Germania Democrată.

Datorită acestor întâmplări, Ceaușescu a anunțat că se vor constitui imediat „detașamente patriotice înarmate de muncitori, țărani și intelectuali”, pentru a apăra teritoriul românesc. „Poporul român nu va permite nimănui să violeze teritoriul patriei noastre”²⁴. Aceste momente au realizat apogeul lui Ceaușescu fiind un punct ireversibil pentru independența României.

Relațiile externe ale României și Vizitele

În 1968, Ceaușescu l-a primit pe Tito la Timișoara. Amândoi s-au declarat împotriva doctrinei „Suveranității Limitate”, un eufemism pentru doctrina lui Brejnev și pe 8

²² Florian Garz, *Expansiune spre est a NATO. Batalia pentru Europa*, (Bucuresti: Corut Pavel, 1997), 206-207

²³ Romania – United States of America. From the Cold War to the antiterrorist coalition

²⁴ Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relatii romano-americane 1940-1990*, (Iasi: Institutul European, 2002),. 268

februarie, Ceaușescu a respins categoric această doctrină ca fiind incompatibilă cu marxism-leninismul.

Ceaușescu știa că Nixon avea o „slăbiciune” față de România și de aceea l-a invitat în 1969 să mai realizeze o vizită în București asemenea celei din 1967. Acesta refuzase invitația României, categoric aceasta nefiind centrul lumi pentru că la orice invitație, președintele Nixon să o poată onora.

La venirea la putere, Nixon a solicitat premierului sovietic, Alexei Kosighin să-l sprijine să pună capăt războiului din Vietnam. Deoarece sovieticii tergiversau și nu intenționau să ajute SUA să pună capta războiului, Nixon s-a gândit să-i „răspundă” Moscovei acceptând invitația pe care o adresase mai de mult Ceaușescu. Președintele își amintea cu plăcere de ultima vizită pe care o făcuse și pe 28 iunie 1969 și-a făcut publică dorința de a vizita România. Pe 2 august Nixon a fost întâmpinat de Ceaușescu la aeroport cu o gardă de onoare și cu 21 de salve de artilerie. Cei 2 și-au susținut discursurile, președintele SUA, subliniind faptul că el a fost primul președinte american care a făcut o vizită într-o țară socialistă.

Pe data de 3 august, în timpul vizitei lui Nixon, în compania lui Ceaușescu a diverselor clădiri și piețe, negociatorii SUA și ai României s-au pus de acord că cele două state să înființeze câte o bibliotecă a fiecărei națiuni în cealaltă. Spre exemplu, biblioteca română din New York City și biblioteca americană din București,

Această vizită a iscat ample comentarii în mare parte favorabile în presa americană.

Ceaușescu în vizită în America

Datorită ploilor torențiale din luna mai 1970, milioane de hectare de pământ agricol al României a fost distrus. Ca răspuns imediat la acest dezastru au venit Statele Unite care au sprijinit statul Român prin acordarea de fonduri de ajutorare în valoare de 11, 5 milioane de dolari.

În anul 1971, Ceaușescu a semnat la Moscova „Tratatul Romano - Sovietic de Prietenie, Cooperare și Ajutor Reciproc”, acest tratat a reliefat situația României în relațiile internaționale, care erau bazate pe egalitate, neamestec în treburile interne și independență națională. Eforturile liderului român de a îmbunătăți relațiile cu SUA, nu au fost diminuate de Tratatul tocmai încheiat cu Moscova.

În data de 13 octombrie 1970, Ceaușescu a ajuns în America, la New York. Timp de două săptămâni acesta a vizitat diverse orașe precum Detroit și California, și s-a întâlnit cu diverși directori de firme precum Combustion Engineering și Dow Chemical. În această perioadă Ceaușescu a ținut un discurs la New York și nu a omis să vorbească de acordarea „clauzei” și de dorința acestuia de a lărgi comerțul româno-american. Doleanțele liderului român erau împărtășite și de secretarii Rogers și Stans care au trimis președintelui, în vederea dezvoltării comerțului București - Washington, mai multe note diplomatice.

În data de 26 octombrie, Ceaușescu a mers la Casa Albă pentru o întrevedere cu Nixon. La această întâlnire, fiecare președinte și-a exprimat doleanțele, liderul american expunându-și problemele cu privire la Beijing, iar liderul român susținea faptul că dorea lărgirea comerțului între cele două țări și asigurarea „Clauzei Națiunii cele mai favorizate”. Ceaușescu a fost felicitat de către Nixon pentru faptul că acesta a fost primul președinte român care a vizitat America.

Politica externă a României

La 2 decembrie 1972, la Cluj s-a realizat o expoziție americană denumită „Tehnologie educațională – USA”, care în decursul a 16 zile aceasta a fost vizitată de 70 de mii de români. Pe data de 17 decembrie, România a fost prima țară din statele aflate sub corola sovietică care s-a afiliat la FMI (Fondul Monetar Internațional) și la Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD). Odată cu aderarea la FMI, România era scutită de sancțiunile impuse de americani cu privire la „legea neachitării datoriilor” din 1934, care fusese amendată. În prim plan, această lege interzicea acordul de împrumuturi țărilor care erau datoare SUA, chiar și cele din primul război mondial. Datorită faptului că România era una dintre țările membre ale FMI, era scutită de sancțiuni.

În decursul aceleiași zile, România și SUA au semnat un acord pentru 2 ani, care prevedea diverse acțiuni de cooperare și schimburi în domeniile științei, culturii, învățământului și tehnologiei până în anul 1974.

Ceaușescu la Washington

După mai multe evenimente care au avut loc până în 1974, în cadrul administrației Nixon, Ceaușescu este invitat la Washington la 4 decembrie. Președintele român dorea să

discute despre „Clauza națiunii celei mai favorizată” dar și posibilitatea unui acord pe termen lung denumit „Long-term agreement” între România și America.

Datorită eforturilor realizate de Ceaușescu pentru „Clauză”, l-au determinat pe Peter Frelinghuysen să declare faptul că România era îndreptățită să beneficieze de acea „Clauză”. În decursul primei zile a vizitei lui Ceaușescu, s-au semnat 4 acorduri cu privire la impozitul pe venituri, la dreptul de pescuit în partea de vest a Atlanticului Central, la continuarea și lărgirea serviciilor prestate de compania Pan American World Airways și permitea liniilor Tarom să presteze servicii pentru New York și la semnarea unui acord între Camera de Comerț a SUA și Camera de Comerț și Industrie a României.

A doua zi, cei doi președinți au semnat o „declarație comună de principiu” care prevedea ca ambele țări se puneau de acord să încurajeze cooperarea industrială științifică și tehnică, cât și cercetarea. Până la întoarcerea lui Ceaușescu în țară, pe 7 decembrie, acesta s-a mai întâlnit cu diverși oameni de afaceri ai Statelor Unite.

Datoriile externe ale României

Economia românească era într-un moment de cumpănă în perioada anilor `70 - `80. La începutul anilor `70, Bucureștiul realizase împrumuturi de pe piețe financiare și guvernamentale din Occident pentru a putea să finanțeze o industrializare rapidă.

În anul 1980, 69% din datoriile în valută făcute de România erau către creditorii comerciali. Faptul că se făcuse trecerea de la împrumuturile guvernamentale la cele comerciale, indica o gravă problemă, în primul rând datorită faptului că termenul este mai mic și dobânda mai mare, cu deosebire de împrumuturile oficiale. Până la sfârșitul anului 1980, un procent aproximativ de 43% din datoriile comerciale, trebuiau achitate în termen de 1 an. România era dependentă de importul cu energie și materii prime, iar fără acestea nu putea exporta produse finite sau agricole către Occident.

În 1979, România avea o datorie externă de 6,7 miliarde de dolari. Pentru a acoperi cheltuielile Bucureștiul s-a împrumutat din nou făcând împrumuturi comerciale, astfel datoria ajungând la 10,3 miliarde de dolari. În 1980 s-a făcut un nou împrumut dar de data asta erau împrumuturi guvernamentale. Pentru echilibrare a balanței de plăți deficitare, Ceaușescu a apelat la CAER, pentru o lărgire a comerțului.

Reagan și relațiile Româno-Americane

Ronald Reagan a fost investit în funcția de președinte pe 20 ianuarie 1981. În conducerea administrativă de la București era încântată de alegerea lui Reagan, deoarece românii considerau că republicanilor le plăcea România precum lui Nixon și Ford care vizitaseră țara, contrar lui Carter.

Relațiile României cu Statele Unite nu au putut evolua prea mult în timpul acestei noi administrații deoarece Reagan a fost împușcat pe 30 martie 1981 dar acesta s-a refăcut, iar la 11 aprilie a ieșit din spital. În luna mai, România a încheiat contracte cu o mulțime de companii americane. Delegația străină a SUA era interesată de dezvoltarea României pe plan industrial în aviație, pe planul construcției aparatelor de zbor civile.

„Redresarea” economică României

Deși „Clauza națiunii celei mai favorizate” pentru România fusese prelungită până în iulie 1983, datorită susținerii României din partea administrației americane, acest lucru începea să se schimbe să i se suspende statului Român „clauza” deoarece acesta încălca drepturile și libertățile oamenilor. Un motiv esențial pentru acest declin era faptul că Ceaușescu promova cultul personalității. Acesta aresta și chiar încarcera tot disidenții pentru o mulțime de „infrațiuni”, acestea însemnând chiar și vinderea de biblii.

Un alt motiv pentru care imaginea României ca țara responsabilă care susținea drepturile omului se schimbaseră, era faptul venirii lui Gorbaciov ca secretar general PCUS care susținea dezarmarea, destinderea și pacea în lumea, iar România avea să se schimbe.

În septembrie 1983, vicepreședintele Bush a vizitat România și Ungaria unde la București a avut întrevederi cu Ceaușescu și cu demnitari de la guvern. Discuțiile se axau pe importanța drepturilor omului, iar președintele Statelor Unite susținea că e timpul să existe și fapte nu numai cuvinte, pentru ca idealurile de la Helsinki și Madrid să fie realizate în prim plan fiind libertățile omului și emigrarea.

Deși existau opinii diferite în administrația Bush, cu privire la relaționarea Americii cu România, datorită faptului că președintele României era puțin interesat de drepturile și libertățile omului sau de libertatea de alegere religioasă. După ce Bush părăsea România acesta a făcut o escală la Viena unde a făcut prima declarație publică ce privea politică care era adoptată de administrație față de Europa de Est. A mai precizat că va menține relațiile

cu România mai strânse, relații economice, politice și culturale, față de Bulgaria și Cehoslovacia care continuau să încalce drepturile omului.

Ceaușescu dorea o extindere a comerțului, dar nu cu privire la mărirea importurilor. Planurile economice ale acestuia vizau aplicarea unui sistem nou de remunerare al muncitorilor. Spre sfârșitul aceluiași an, guvernul a făcut apel pentru reducerea cu 50% a consumului de energie electrică. Creșterea foarte rapidă a excedentului comercial era un punct important și foarte îngrijorător pe Piața Comună.

Cultul personalității și respectarea drepturilor omului

În anul 1985, adulația pentru președinte a proliferat. Cultul personalității lui Ceaușescu părea să nu se sfârșească. Acesta era singurul conducător aflat la putere dinainte de 1965. El nu avea de ce să se teamă deoarece avea obiceiul de rotație al membrilor partidelor și nu numai. Singurele excepții de la aceste reguli erau soția sa și fiul lor Nicu.

La împlinirea a 20 de ani de când acesta ajunsese la putere, acesta a ținut un discurs prin care s-a numit ca fiind „fiu al poporului” care a făcut și va continua să facă tot posibilul pentru a promova țara cât mai bine posibil și că va lucra și zi și noapte pentru popor, susținând idealurile societății comuniste și socialiste pentru poporul român.

Datorită acestor cuvinte, poporul român era profund impresionat deoarece crede în cuvintele liderului, acelea în a-și atinge țelurile pentru binele poporului. Problema cea mai gravă pe care o urmărea și SUA a fost refuzul României de a permite desfășurarea activității grupurilor religioase nerecunoscute de Departamentul Guvernamental al Cultelor. În plus, decizia guvernului Român de a distruge bisericile i-a înfuriat pe credincioși.

Printre hotărârile guvernului cu privire la distrugerea de biserici se aflau: mănăstirea Vacaret care fusese construită în 1724 și mănăstirea Mihai Vodă din 1591.

Chiar singurul reprezentat al administrației americane care venise să pledeze pentru că România să aibă recomandarea prezidențială a recunoscut faptul că libertățile oamenilor erau foarte limitate și că drepturile religioase erau de asemenea foarte inegală. Pentru susținerea din partea reprezentanților pentru continuare „Clauzei”, s-a atras atenția asupra îmbunătățirii politicii externe și a emigrării.

Respingerea Clauzei Națiunii celei mai favorizate de către Ceaușescu

După aniversarea de 70 de ani, Ceaușescu a acordat cea de-a 17 amnistie prin care toți deținuții care erau închiși până în 10 ani erau eliberați, iar pedepsele mai mari de 10 ani fiind reduse la jumătate, iar închisoarea pe viață, a fost redusă la 20 de ani de închisoare.

La 5 februarie 1985, Whitehead a ajuns la București la cererea lui Reagan pe parcursul vizitei acestuia în România, a fost profund dezamăgit cu privire la drepturile omului, pentru faptul că acestea erau încălcate. După această vizită, Ceaușescu a înțeles că ceea ce prevedea menținerea „Clauzei” se referea la creștini, unguri și evrei, de aceea președintele român a susținut faptul că această Clauză are o limită; Ceaușescu a comunicat Americii ca nu mai solicită Clauza dar că prin aceasta nu dorea afectarea relațiilor și acordurilor cu Washingtonul.

Timp de un an și jumătate nu s-a mai petrecut absolut nimic demn de a fi deconsemnat din punctul de vedere al cercetătorilor și autorilor care studiau situația României.

La 25 decembrie 1989, ziarele și radioul trâmbițau aceeași știre, faptul că Nicolae și Elena Ceaușescu au murit, știre care a fost confirmată și de televiziune. Cei doi au fost împușcați după ce au avut parte de un proces militar pripit. România fără Ceaușescu era o Românie a posibilităților.

BIBLIOGRAFIE

1. **Atanasiu Teodor (coord.)**, *Romania – NATO. Tratatate Fundamentale*, Bucuresti: Editura Militara, 2006;
2. **Berstein, Serge; Milza, Pierre**; *Istoria Europei*, Iasi: Institutul European, 1988;
3. **Brzezinski, Zbigniew**; *A doua șansă*, Ed. Antet, București, 2007;
4. **Fidler, Jiri; Mores, Petr**; *Istoria NATO*, Iasi: Institutul European, 2005;
5. **Gaddis, John Lewis**; *Razboiul Rece*, Bucuresti: RAO, 2009;
6. **Gaddis, John Lewis**; *The long peace*, Oxford University Press, 1989;
7. **Garz, Florin**; *Renasterea Europei*, Bucuresti: Odeon, 1999;
8. **Garz, Florian**; *Expansiune spre est a NATO. Batalia pentru Europa*, Bucuresti: Corut Pavel, 1997 ;
9. **Gorun, Adrian**; *Geopolitica, Geostrategie, Globalizare*, Targu-Jiu: Academica Brancusi, 2010;
10. **Harrington, Joseph F.; Courtney, Bruce J.**; *Relatii romano-americeane 1940-1990*, Iasi: Institutul European, 2002;
11. **Kissinger, Henry**; *Diplomatia*, Bucuresti: ALL, 2010;